Na osnovu člana 43 stav 1 tačka 1 alineja 1 Zakona o energetici (''Službeni list CG'', br. 5/16, 51/17 i 82/20) i člana 12 stav 1 tačka 1 Statuta Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti (''Službeni list CG'', br. 36/17 i 91/20), Odbor Agencije, na sjednici od 00.00 2021. godine, utvrdio je

METODOLOGIJU ZA UTVRĐIVANJE REGULATORNO DOZVOLJENOG PRIHODA I CIJENA ZA KORIŠĆENJE DISTRIBUTIVNOG SISTEMA GASA

I OPŠTE ODREDBE

Predmet i obim primjene

Član 1

(1) Ovom metodologijom utvrđuju se uslovi, način i postupak utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena operatora distributivnog sistema gasa (u daljem tekstu: operator), metod regulacije cijena za korišćenje distributivnog sistema gasa, alokacija regulatorno dozvoljenog prihoda na korisnike sistema, elementi za obračun (u daljem tekstu: tarifni elementi) i način izračunavanja cijena po kojima se plaćaju usluge distribucije gasa.

(2) Ova metodologija se primjenjuje na operatore i korisnike distributivnog sistema gasa.

Principi

Član 2

Ova metodologija zasniva se na principima:

1) ravnoteže između interesa operatora i korisnika distributivnog sistema gasa;
2) transparentnog i nediskriminatornog pristupa treće strane distributivnom sistemu gasa;
3) korisnik plaća;
4) utvrđivanja cijena na transparentan i nepristrasan način na osnovu objektivnih i nediskriminatornih kriterijuma;
5) stvaranja povoljnih uslova za investiranje u distributivni sistem gasa;
6) obezbjeđivanja da se energetska djelatnost koju obavlja operator kao javnu uslugu vrši na nediskriminatoran, transparentan i lako provjerljiv način;
7) podsticanja energetske i ekonomske efikasnosti;
8) podsticanja obavljanja energetske djelatnosti na način koji doprinosi smanjenju troškova poslovanja;
9) olakšavanja efikasne trgovine i konkurencije u oblasti gasa;
10) sprječavanja međusobnog subvencionisanja između pojedinih djelatnosti koje obavlja operator i između pojedinih korisnika ili grupa korisnika sistema;
11) obezbjeđivanja održivosti distributivnog sistema gasa.

Metod regulacije

Član 3

Ova metodologija se zasniva na metodu regulacije „trošak plus“, kojom se operatoru određuje maksimalna visina prihoda za regulatorni period, odnosno cijena korišćenja distributivnog sistema kojom se obezbjeđuje:

1) pokrivanje ukupnih opravdanih troškova poslovanja i odgovarajućeg prinosa na efikasno uložena sredstva u obavljanju djelatnosti distribucije gasa, odnosno održivi razvoj distributivnog sistema;
2) bezbjednost rada sistema.

Izrazi

Član 4

(1) Izrazi upotrijebljeni u ovoj metodologiji imaju značenje utvrđeno Zakonom o energetici (u daljem tekstu: Zakon).

(2) U ovoj metodologiji se koriste izrazi koji imaju sljedeće značenje:

1) **„t“** je godina podnošenja zahtjeva;
2) **kapacitet** je maksimalna dnevna količina prirodnog gasa u m^3/dan, koju korisnik sistema ima pravo da preda ili preuzme iz sistema u skladu sa ugovorom o korišćenju distributivnog sistema;
3) **m^3** prirodnog gasa je količina prirodnog gasa koja pri pritisku od 101.325 Pa (1,01325 bar), temperaturi od 288,15K (15 C^0) i donjoj toplotnoj vrijednosti od 33.338,35kj zauzima zapreminu od jednog kubnog metra;
4) **ugovoreni kapacitet** je kapacitet koji je operator dodijelio korisniku sistema na osnovu ugovora, a koji se smatra najvećim dnevnim kapacitetom izraženim u kWh/dan;
5) **obračunski period** je vremenski period za koji se vrši obračun usluga operatora, koji je, po pravilu, kalendarski mjesec;
6) **tarifni elementi** su obračunske veličine na koje se raspoređuje regulatorno dozvoljeni prihod operatora, koji je utvrđen za regulatorni period u skladu sa ovom metodologijom;
7) **tarifa** je cjenovni izraz koji se primjenjuje na svaki od tarifnih elemenata;
8) **inflacija (I)** je projektovana inflacija u Crnoj Gori, koju objavljuje nadležna institucija;
9) **proporcionalni metod obračuna amortizacije** je metod prema kojem je godišnji trošak amortizacije po osnovnom sredstvu isti u toku vijeka trajanja sredstva;
10) **gasni dan** je vremenski period od 24 časa koji počinje u 8.00 časova prije podne po centralnoevropskom vremenu bilo kog dana i završava se u 8.00 časova prije podne po centralnoevropskom vremenu sljedećeg dana. Prilikom prelaska sa "zimskog vremena" na "ljetnje vrijeme" i obrnuto, dan će činiti 23 ili 25 sati, u zavisnosti od slučaja.

(3) Pri izračunavanju prema formulama u ovoj metodologiji, sve vrijednosti koje se izražavaju u procentima se dijele sa 100.

Regulatorni period

Član 5

(1) Regulatorni period je period za koji se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod i na osnovu tog prihoda cijene za korišćenje distributivnog sistema gasa.

(2) Trajanje regulatornog perioda je jedna kalendarska godina.

(3) Izuzetno od stava 2 ovog člana, za operatora koji energetsku djelatnost započinje da obavlja u godini podnošenja zahtjeva Regulatornoj agenciji za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti (u daljem tekstu: Agencija), prvi regulatorni period može započeti u godini podnošenja zahtjeva i trajati kraće od jedne kalendarske godine.

II REGULATORNO DOZVOLJENI PRIHOD

Elementi regulatorno dozvoljenog prihoda

Član 6

(1) Regulatorno dozvoljeni prihod (u daljem tekstu: prihod), koji se ostvaruje obavljanjem energetske djelatnosti na godišnjem nivou „$\boldsymbol{RDP_{t+1}}$“, izračunava se primjenom sljedeće formule i iskazuje u eurima, (€):

$$\boldsymbol{RDP_{t+1} = TP + A + PS}$$

gdje su elementi:

$\boldsymbol{TP}$ - troškovi poslovanja za energetsku djelatnost iz člana 7 ove metodologije, za regulatorni period „t+1“,

$\boldsymbol{A}$ - amortizacija utvrđena za regulatorne potrebe iz člana 12 ove metodologije, za regulatorni period „t+1“,

$\boldsymbol{PS}$ - povrat na sredstva iz člana 13 ove metodologije, za regulatorni period „t+1“.

(2) Elementi iz stava 1 ovog člana utvrđuju se u godini „t“ za regulatorni period.

(3) Za transponovanje u cijene, prihod iz stava 1 ovog člana za regulatorni period umanjuje se za utvrđene ostale prihode iz člana 16 ove metodologije.

(4) Pri utvrđivanju prihoda za transponovanje u cijene uzimaju se u obzir korekcije po osnovu odstupanja ostvarenih energetskih i finansijskih veličina od utvrđenih, izvršene u skladu sa pravilima kojima se reguliše način utvrđivanja korekcija.

Troškovi poslovanja za energetsku djelatnost

Član 7

(1) Troškovi poslovanja za energetsku djelatnost obuhvataju tehno-ekonomski opravdane troškove koji su u funkciji obavljanja energetske djelatnosti, utvrđene za regulatorni period.

(2) Troškovi poslovanja za energetsku djelatnost utvrđuju se na osnovu dokumentacije dostavljene u skladu sa članom 22 ove metodologije i dokumentacije i podataka kojima raspolaže Agencija.

(3) Operator je dužan da troškove poslovanja evidentira na računima iz regulatornog kontnog plana sa uputstvom za primjenu, koji utvrđuje Agencija, i iste dokazuje računovodstvenom dokumentacijom i evidencijama koje se vode u skladu sa zakonom kojim je uređeno računovodstvo, računovodstvenim standardima koji se primjenjuju u Crnoj Gori i računovodstvenim politikama operatora.

(4) Kod utvrđivanja prihoda, u troškove poslovanja ne uključuju se:

1) kazne koje izriču nadležni organi, kao i kamate na odložena, neizvršena i druga plaćanja koja se odnose na neizvršavanje obaveza iz zaključenih ugovora,

2) troškovi po osnovu naknade šteta, koji su posledica propusta operatora,

3) troškovi koji nijesu u funkciji obavljanja energetske djelatnosti.

(5) Za potrebe utvrđivanja prihoda troškovi poslovanja se dijele na:

1) troškove poslovanja na koje se može uticati,
2) troškove poslovanja na koje se djelimično može uticati, i
3) troškove poslovanja na koje se ne može uticati.

Troškovi poslovanja na koje se može uticati

Član 8

(1) Troškovi poslovanja na koje se može uticati $\boldsymbol{TPu_{t+1}}$ obuhvataju troškove materijala, troškove zarada, naknada zarada i ostale lične rashode, troškove proizvodnih usluga, nematerijalne troškove osim troškova poreza, doprinosa i reprezentacije, troškova nabavke gasa potrebnog za održavanje operativne akumulacije i pogonsku potrošnju, i ostale troškove.

(2) Troškovi poslovanja iz stava 1 ovog člana izračunavaju se primjenom sljedeće formule i iskazuju se u eurima, (€):

$$\boldsymbol{TPu_{t+1} = T_Z + T_M + T_{PU} + T_{NT} + Tg + T_O}$$

gdje su elementi:

- $\boldsymbol{T_Z}$ - troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi za regulatorni period „t+1”,
- $\boldsymbol{T_M}$ - troškovi materijala za regulatorni period „t+1”,
- $\boldsymbol{T_{PU}}$ - troškovi proizvodnih usluga za regulatorni period „t+1”,
- $\boldsymbol{T_{NT}}$ - nematerijalni troškovi, osim troškova poreza, doprinosa i reprezentacije za regulatorni period „t+1”,
- $\boldsymbol{Tg}$ - troškovi nabavke gasa potrebnog za održavanje operativne akumulacije i pogonsku potrošnju za regulatorni period „t+1”,
- $\boldsymbol{T_O}$ - ostali troškovi za regulatorni period „t+1”.

Troškovi poslovanja na koje se djelimično može uticati

Član 9

(1) Troškovi poslovanja na koje se djelimično može uticati $\boldsymbol{TG_{t+1}}$ (u daljem tekstu: troškovi gubitaka) obuhvataju troškove nabavke gasa potrebnog za pokrivanje dozvoljenih pogonskih gubitaka i razlike u mjerenju

(2) Visina troškova za nadoknadu gubitaka gasa u distributivnom sistemu gasa utvrđuje se na osnovu sljedeće formule:

$$\boldsymbol{TG_{t+1} = K_i * \frac{SG}{1 - SG} * CG}$$

gdje su:

- $\boldsymbol{K_i}$ – količina gasa koja se isporučuje iz distributivnog sistema gasa, planirana energetskim bilansom, u regulatornom periodu „t+1” (m^3),
- $\boldsymbol{SG}$ – opravdana stopa gubitaka gasa u distributivnom sistemu gasa u regulatornom periodu „t+1”,
- $\boldsymbol{CG}$ – opravdana prosječna nabavna cijena gasa, uključujući i sve opravdane zavisne troškove nabavke prirodnog gasa za nadoknadu gubitaka, u regulatornom periodu „t+1” (€/m^3).

(3) Opravdanu stopu gubitaka u distributivnom sistemu gasa Agencija utvrđuje uzimajući u obzir rezultate studije gubitaka revidovane i ažurirane u skladu sa Zakonom, koju je operator dužan da dostavi uz Zahtjev iz člana 22 ove metodologije.

(4) Studija iz stava 3 ovog člana obavezno treba da sadrži prikaz postojećeg stanja, mjere i dinamiku dostizanja nivoa gubitaka utvrđenog u studiji za posmatrani period kao i sredstva potrebna za te namjene.

(5) Ako operator ne dostavi studiju iz stava 3 ovog člana, opravdana stopa gubitaka utvrđuje se na osnovu projektne i izvođačke dokumentacije gasovoda, kao i uporedne analize ostvarenih stopa gubitaka drugih operatora u okruženju, uzimajući u obzir starost gasovoda, materijal gasovoda i kvalitet prirodnog gasa.

Troškovi poslovanja na koje se ne može uticati

Član 10

(1) Troškovi poslovanja na koje se ne može uticati $\boldsymbol{TPnu_{t+1}}$ izračunavaju se primjenom sljedeće formule i iskazuju u eurima, (€):

$$\boldsymbol{TPnu_{t+1} = T_P + T_{mu} + T_{žs} + T_o}$$

gdje je:

$\boldsymbol{T_P}$ - troškovi koji se odnose na poreze na nepokretnosti, takse i naknade u skladu sa zakonom, za regulatorni period „t+1”,

$\boldsymbol{T_{mu}}$ - troškovi koji nastaju na osnovu međunarodnih ugovora, za regulatorni period „t+1”,

$\boldsymbol{T_{žs}}$ - troškovi za zaštitu životne sredine, za regulatorni period „t+1”,

$\boldsymbol{T_o}$ - ostali troškovi poslovanja na koje se ne može uticati u skladu sa zakonom, za regulatorni period „t+1”.

Troškovi neenergetske djelatnosti

Član 11

(1) Troškovi poslovanja, amortizacija i povrat na sredstva, koji su zajednički za obavljanje energetskih i neenergetskih djelatnosti, alociraju se na djelatnosti na osnovu objektivnih i transparentnih pravila (ključevi), koje na predlog operatora utvrđuje Agencija.

(2) Ako za neenergetsku djelatnost nije moguće izvršiti obračun troškova iz stava 1 ovog člana, dio prihoda od neenergetske djelatnosti, alociran na ovu djelatnost po ključu, koji na predlog operatora utvrđuje Agencija, uključuje se u ostale prihode iz člana 16 ove metodologije.

(3) Predlog ključeva iz st. 1 i 2 ovog člana, sa ekonomskom analizom na osnovu koje su predloženi, operator dostavlja Agenciji u postupku odobravanja obavljanja neenergetske djelatnosti.

Trošak amortizacije

Član 12

(1) Trošak amortizacije za regulatorni period utvrđuje se na osnovu:

1) nabavne vrijednosti osnovnih sredstava koja su u funkciji tokom regulatornog perioda,

2) korisnog vijeka upotrebe osnovnih sredstava,

3) primjene proporcionalne metode amortizacije.

(2) Korisni vijek upotrebe osnovnih sredstava određuje se na osnovu tehničkog i ekonomskog vijeka upotrebe različitih grupa osnovnih sredstava.

Povrat na sredstva

Član 13

Povrat na sredstva $\boldsymbol{PS_{t+1}}$ je dio prihoda koji se ostvaruje po osnovu uloženog kapitala i izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$\boldsymbol{PS_{t+1} = ROS * SPK}$$

gdje je:

$\boldsymbol{ROS}$ - regulatorna osnova sredstava iz člana 14 ove metodologije, za regulatorni period „t+1" (€)

$\boldsymbol{SPK}$ - stopa povrata na kapital iz člana 15 ove metodologije za regulatorni period „t+1", (%)

Regulatorna osnova sredstava

Član 14

(1) Regulatorna osnova sredstava $\boldsymbol{ROS_{t+1}}$ je vrijednost sredstava u odnosu na koju se računa povrat na sredstva za regulatorni period, a izračunava se primjenom sljedeće formule i iskazuje u eurima, (€):

$$\boldsymbol{ROS_{t+1} = OS_t^{net} + I_{t+1} + RK_{t+1}}$$

gdje je:

$\boldsymbol{OS_t^{net}}$ – neto vrijednost osnovnih sredstava koja služe za obavljanje regulisane djelatnosti na kraju godine „t",

$\boldsymbol{I_{t+1}}$ – vrijednost investicija iz stava 1 ovog člana je vrijednost odobrenih investicija u sredstva čije je stavljanje u upotrebu planirano za godinu „t+1",

$\boldsymbol{RK_{t+1}}$ – radni kapital za regulatorni period „t+1".

(2) Vrijednost osnovnih sredstava iz stava 1 ovog člana, za regulatorni period, umanjuje se za vrijednost osnovnih sredstava koje se finansiraju iz kapitalnih doprinosa

(3) Vrijednost investicija iz stava 1 ovog člana, za regulatorni period, umanjuje se za vrijednost investicija koje se finansiraju iz kapitalnih doprinosa.

(4) U regulatornu osnovu sredstava je uključen radni kapital koji predstavlja sredstva neophodna za nesmetano tekuće poslovanje operatora.

(5) Radni kapital za regulatorni period utvrđuje se u iznosu 1/12 utvrđenih troškova poslovanja iz člana 7 ove metodologije.

Stopa povrata na kapital

Član 15

(1) Stopa povrata na kapital $\boldsymbol{SPK}$ utvrđuje se za regulatorni period kao ponderisani prosjek troška kapitala $\boldsymbol{PPTK_{t+1}}$, koji uključuje trošak vlasničkog kapitala i trošak pozajmljenog kapitala, ponderisanih prema njihovom udjelu u ukupnom kapitalu operatora, a izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$PPTK_{t+1} = \frac{1 + SP_{VK} * \frac{VK_{UDIO}}{1 - SP_t} + SP_{PK} * D_{UDIO}}{1 + I_{t+1}} - 1$$

gdje je:

$PPTK_{t+1}$ - ponderisani prosječni trošak kapitala (realni, prije oporezivanja), (%)

SP_{VK} - stopa povrata na vlasnički kapital (nominalna, poslije oporezivanja), (%)

VK_{UDIO} - vlasnički kapital kao udio ukupnog kapitala,

SP_{PK} - stopa povrata na pozajmljeni kapital (nominalna), (%)

D_{UDIO} - pozajmljeni kapital kao udio ukupnog kapitala,

SP_t - stopa poreza na dobit pravnih lica,

I_{t+1} - projektovana inflacija.

(2) Stopa povrata na vlasnički kapital (nominalna, poslije oporezivanja) **SP_{VK}** izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$SP_{VK} = rf + \beta * PRRT + PRZ$$

gdje je:

rf - stopa oslobođena rizika (nominalna), (%)

β - beta kompanije,

$PRRT$ - premija rizika razvijenog tržišta,

PRZ - premija rizika zemlje, (%).

(3) Elementi formule iz stava 2 ovog člana izračunavaju se na osnovu parametara sa tržišta kapitala u Crnoj Gori, a ukoliko to nije moguće, na osnovu parametara sa razvijenih tržišta iz izvora navedenih u st. 4 do 7 ovog člana.

(4) Ako se stopa oslobođena rizika rf ne može utvrditi na osnovu parametara raspoloživih u Crnoj Gori, ova stopa će biti jednaka prosječnoj godišnjoj stopi prinosa na njemačke državne obveznice za godinu koja prethodi godini podnošenja zahtjeva sa rokom dospijeća od deset godina.[1]

(5) Beta kompanije β predstavlja rizik kompanije poređen sa rizikom ukupnog tržišta, a izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$\beta = \beta_{bd} \times \left(1 + \frac{D_{UDIO}}{VK_{UDIO}}\right)$$

gdje je:

β_{bd} - prosječna beta, računata bez duga, kompanija za naftu/gas na tržištima u razvoju,[2]

$\frac{D_{UDIO}}{VK_{UDIO}}$ - odnos pozajmljenog i vlasničkog kapitala.

(6) Premija rizika razvijenog tržišta **PRRT** je premija rizika kapitala (S&P 500 indeks).[3]

---

[1] Izvor: http://www.ecb.int/stats/money/long/tmhtml/index.en.tmhtml

[2] Izvor: http://www.stern.nyu.edu/~adamodar/pc/datasets/betaemerg.xls

[3] Izvor: http://www.stern.nyu.edu/~adamodar/pc/datasets/ctryprem.xls

(7) Premija rizika zemlje ***PRZ*** jednaka je premiji za rizik od neplaćanja zemlje, pomnoženoj koeficijentom volatilnosti tržišta kapitala u zemljama u razvoju.[4]

(8) Stopa povrata na pozajmljeni kapital ***SPpk*** računa se kao ponderisana prosječna kamatna stopa na ukupno pozajmljena sredstva koja se koriste za finansiranje sredstava koja služe obavljanju regulisane djelatnosti operatora.

(9) Ukoliko operator ne koristi kredite za finansiranje sredstava stopa povrata na pozajmljeni kapital utvrđuje se primjenom stope koja je jednaka prosjeku mjesečnih prosječnih ponderisanih aktivnih kamatnih stopa za sektor privrede, za kredite preko jedne godine, za godinu „t-1“ koje objavljuje Centralna banka Crne Gore.

Ostali prihodi

Član 16

(1) Ostali prihodi su prihodi koji nijesu posebno specificirani, a mogu se pojaviti u redovnom poslovanju.

(2) Prihodima iz stava 1 ovog člana smatra se i dio prihoda od neenergetske djelatnosti ako nije moguće izvršiti razdvajanje troškova koji su zajednički za pružanje tih djelatnosti.

(3) Prihodi iz stava 1 ovog člana utvrđuju se na osnovu dokumentacije dostavljene u skladu sa članom 22 ove metodologije i dokumentacije i podataka kojima raspolaže Agencija.

(4) Ostali prihodi iz st. 1 i 2 ovog člana računaju se kao odbitna stavka za utvrđivanje prihoda ako su pripadajući troškovi priznati prilikom utvrđivanja prihoda.

Raspodjela prihoda

Član 17

(1) Prihod RDP_{uk} se sastoji od ***RDPkol*** prihoda ostvarenog kroz tarifni element za varijabilni dio mjesečne naknade koja se obračunava prema količini isporučenog gasa (€/kWh) i ***RDPfix*** - prihoda ostvarenog kroz tarifni element za fiksnu mjesečnu naknadu namijenjenu pokrivanju fiksnih troškova distribucije gasa koji je za određenu kategoriju potrošnje jednak svakog mjeseca u toku godine (€),

$$RDP_{uk} = RDPkol + RDPfix$$

gdje je:

RDP_{uk} - prihod

RDPkol - prihod jednak varijabilnim godišnjim troškovima koji se ostvaruje kroz tarifni element za varijabilni dio mjesečne naknade obračunat prema količini isporučenog gasa i

RDPfix - prihod jednak fiksnim godišnjim troškovima koji se ostvaruje kroz tarifni element za fiksni dio mjesečne naknade koji je za određenu kategoriju potrošnje jednak svakog mjeseca u toku godine.

[4] Izvor: http://www.stern.nyu.edu/~adamodar/pc/datasets/ctryprem.xls

III TARIFE

Tarifni elementi

Član 18

(1) Iznos tarifnih elemenata za korišćenje distributivnog sistema gasa utvrđuje se za regulatorni period „t+1“.

(2) Tarifni elementi za obračun korišćenja distributivnog sistema gasa su:

T_{kol} – tarifni element za varijabilni dio mjesečne naknade koji se obračunava prema količini isporučenog gasa, a namijenjen je pokrivanju varijabilnih troškova distribucije (€/kWh),

T_{fix} – tarifni element za fiksni dio mjesečne naknade koja je za određenu kategoriju potrošnje jednak za svaki mjesec u godini, a namijenjen je pokrivanju fiksnih troškova distribucije (€)

(3) Tarifni elementi za svaku kategoriju potrošnje prikazani su u Tabeli 1.

Tabela 1. Tarifni elementi

Kategorija potrošnje	Godišnja potrošnja gasa po kategorijama potrošnje	Tarifni elementi	
		T_{kol} (€/kWh)	T_{fix} (€)
KP1	≤ 5.000 kWh	T_{kol1}	T_{fix1}
KP2	< 5.000 kWh ≤ 25.000 kWh	T_{kol2}	T_{fix2}
KP3	< 25.000 kWh ≤ 50.000 kWh	T_{kol3}	T_{fix3}
KP4	< 50.000 kWh ≤ 100.000 kWh	T_{kol4}	T_{fix4}
KP5	< 100.000 kWh ≤ 1.000.000 kWh	T_{kol5}	T_{fix5}
KP6	< 1.000.000 kWh ≤ 2.500.000 kWh	T_{kol6}	T_{fix6}
KP7	< 2.500.000 kWh ≤ 5.000.000 kWh	T_{kol7}	T_{fix7}
KP8	< 5.000.000 kWh ≤ 10.000.000 kWh	T_{kol8}	T_{fix8}
KP9	< 10.000.000 kWh ≤ 25.000.000 kWh	T_{kol9}	T_{fix9}
KP10	< 25.000.000 kWh ≤ 50.000.000 kWh	T_{kol10}	T_{fix10}
KP11	< 50.000.000 kWh ≤ 100.000.000 kWh	T_{kol11}	T_{fix11}
KP12	≥ 100.000.000 kWh	T_{kol12}	T_{fix12}

(4) Iznos tarifnih elemenata T_{kol} iz stava 2 ovog člana zaokružuju su na četiri decimalna mjesta, a iznos tarifnih elemenata T_{fix} zaokružuju su na dva decimalna mjesta.

Svrstavanje potrošača u kategorije potrošnje

Član 19

(1) Operator razvrstava potrošače po kategorijama potrošnje na osnovu potrošnje gasa tokom prethodne godine.

(2) Novi potrošači priključeni tokom tekuće godine razvrstavaju se po kategorijama potrošnje na osnovu procjene godišnje potrošnje, pri čemu je kapacitet priključka glavni kriterijum za razvrstavanje.
(3) Potrošači priključeni tokom prethodne godine razvrstavaju se po kategorijama potrošnje na osnovu procjene potrošnje za cijelu godinu, a na osnovu podataka o stvarnoj potrošnji tokom perioda prethodne godine kad je potrošač ostvario potrošnju.

Obračun vrijednosti tarifnih elemenata za varijabilni dio mjesečne naknade

Član 20

(1) Vrijednost tarifnih elemenata za varijabilni dio mjesečne naknade $\boldsymbol{Tkol_x}$ za kategoriju potrošnje $\boldsymbol{x}$ jednaka je proizvodu odgovarajućeg količinskog koeficijenta $\boldsymbol{kkol_x}$ i osnovne vrijednosti tarifnih elemenata za varijabilni dio mjesečne naknade $\boldsymbol{Tkol_{osn}}$**:**

$$\boldsymbol{Tkol_x = kkol_x \; x \; Tkol_{osn}}$$

(2) **Vrijednosti količinskog koeficijenta** $\boldsymbol{kkol_x}$ za pojedine kategorije potrošnje prikazane su u Tabeli 2

Tabela. Vrijednosti količinskog koeficijenta

Kategorija potrošnje	Količinski koeficijent $\boldsymbol{kkol_x}$
KP1	1,00 – 1,30
KP2	1,00
KP3	0,80 − 1,00
KP4	0,75 − 0,95
KP5	0,70 – 0,90
KP6	0,65 – 0,85
KP7	0,60 – 0,80
KP8	0,55 – 0,75
KP9	0,40 – 0,70
KP10	0,30 – 0,60
KP11	0,20 – 0,50
KP12	0,10 – 0,40

(3) Prihod po osnovu količine isporučenog gasa $\boldsymbol{RDPkol}$ jednak je zbiru godišnjih prihoda od potrošača svake kategorije potrošnje dobijenog kao zbir proizvoda procijenjene godišnje potrošnje potrošača svake kategorije potrošnje $\boldsymbol{Pg_x}$ i tarifnog elementa za varijabilni dio mjesečne naknade $\boldsymbol{Tkol_x}$ te kategorije potrošnje:

$$\boldsymbol{RDPkol = \sum_{x=1}^{12} (Tkol_x \; x \; Pg_x)}$$

gdje je $\boldsymbol{Pg_x}$ procijenjena godišnja potrošnja svih potrošača koji pripadaju kategoriji potrošnje $\boldsymbol{x}$.

(4) Osnovna vrijednost tarifnih elemenata za varijabilni dio mjesečne naknade $\boldsymbol{Tkol_{osn}}$ dobija se primjenom formule:

$$\boldsymbol{Tkol_{osn}}=\frac{\boldsymbol{RDPkol}}{\sum_{x=1}^{12}(Tkol_x\ x\ Pg_x)}$$

(5) Količinski koeficijenti $\boldsymbol{kkol_x}$ imaju istu vrijednost za regulatorni period.

Obračun vrijednosti tarifnih elemenata za fiksni dio mjesečne naknade

Član 21

(1) Vrijednost tarifnih elemenata za fiksni dio mjesečne naknade $\boldsymbol{Tfix_x}$ za kategoriju potrošnje $\boldsymbol{x}$ jednaka je proizvodu odgovarajućeg fiksnog koeficijenta $\boldsymbol{kfix_x}$ i osnovne vrijednosti tarifnih elemenata za fiksni dio mjesečne naknade $\boldsymbol{Tfix_{osn}}$:

$$\boldsymbol{Tfix_x = kfix_x\ x\ Tfix_{osn}}$$

(2) Vrijednosti fiksnog koeficijenta $\boldsymbol{kfix_x}$ za pojedine kategorije potrošnje prikazane su u Tabeli 3.

Tabel 3. Vrijednosti fiksnog koeficijenta

Kategorija potrošnje	Količinski fiksnog $\boldsymbol{kfix_x}$
KP1	1
KP2	1
KP3	2
KP4	3
KP5	4
KP6	6
KP7	10
KP8	15
KP9	20
KP10	30
KP11	40
KP12	50

(3) Prihod po osnovu fiksne naknade $\boldsymbol{RDPfix}$ jednak je dvanaestostrukoj vrijednosti mjesečnog prihoda od potrošača svake kategorije potrošnje dobijenog kao proizvod procijenjenog prosječnog broja potrošača te kategorije potrošnje $\boldsymbol{N_x}$ i fiksnog dijela mjesečne naknade $\boldsymbol{Tfix_x}$ za odgovarajuću kategoriju potrošnje:

$$\boldsymbol{RDPfix = = 12\ x \sum_{x=1}^{12}(Tfix_x\ x\ N_x)}$$

gdje je $\boldsymbol{N_x}$ procijenjeni prosječni broj potrošača tokom godine koji pripadaju kategoriji potrošnje $\boldsymbol{x}$.

(4) Procijenjeni prosječni broj potrošača N_x koji pripadaju kategoriji potrošnje x se dobija tako što se broj potrošača na kraju prethodne godine uveća za polovinu procijenjenog povećanja broja potrošača tokom godine za koju se tarife određuju.

(5) Osnovna vrijednost tarifnih elemenata za fiksni dio mjesečne naknade $Tfix_{osn}$ dobija se primjenom formule:

$$Tfix_{osn} = \frac{RDPfix}{12\ x \sum_{x=1}^{12}(kfix_x\ x\ N_x)}$$

(6) Fiksni koeficijenti $kfix_x$ imaju istu vrijednost za regulatorni period.

V POSTUPAK UTVRĐIVANJA PRIHODA I CIJENA

Sadržaj zahtjeva

Član 22

(1) Postupak utvrđivanja prihoda i cijena pokreće se zahtjevom koji je operator dužan da podnese Agenciji u Zakonom propisanom roku.

(2) Zahtjev iz stava 1 ovog člana dostavlja se na Obrascu $\mathbf{G_d}$ koji je objavljen na internet stranici Agencije.

(3) Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana operator je dužan da dostavi sljedeću dokumentaciju:

1) poslovni plan za regulatorni period, koji sadrži:
   a) projekcije finansijskih iskaza,
   b) projekcije kapitalnih ulaganja,
   c) dokumentaciju za obračun elemenata iz člana 6 ove metodologije.
2) troškove poslovanja za godinu koja prethodi godini podnošenja zahtjeva,
3) studiju gubitaka, urađenu u skladu sa Zakonom,
4) projekciju troškova za regulatorni period iz čl. 8,9 i 10 ove metodologije,
5) registar osnovnih sredstava, sa obračunom amortizacije, za regulatorni period,
6) obračun neto vrijednosti osnovnih sredstava, za regulatorni period,
7) popis svih dugoročnih i kratkoročnih kredita sa podacima o valuti kredita, izvornoj vrijednosti kredita, kamatnoj stopi i rasporedu otplate duga,
8) detaljan obračun predloženog prihoda i cijena, u skladu sa ovom metodologijom,
9) zaključni list za prethodnu godinu sa otvorenim saldima (nezaključen).

(4) Operator je dužan da dostavi i druge podatke, na zahtjev Agencije, sve do donošenja konačne odluke.

Način dostavljanja dokumentacije

Član 23

Dokumentacija iz člana 22 ove metodologije se dostavlja u pisanoj formi i u elektronskom obliku koji omogućava dalju kompjutersku obradu.

Razmatranje zahtjeva

Član 24

(1) Agencija na internet stranici objavljuje zahtjev za utvrđivanje prihoda i cijena, sa podnesenom dokumentacijom.

(2) Mišljenja i primjedbe na zahtjev iz stava 1 ovog člana zainteresovana lica mogu dostaviti Agenciji u roku od osam dana od dana njegovog objavljivanja.

(3) Ako zahtjev sadrži formalni nedostatak ili ako je nerazumljiv ili nepotpun, Agencija će najkasnije u roku do 14 dana od dana prijema zahtjeva zatražiti od podnosioca zahtjeva da nedostatke otkloni i obavještenje o tome objaviti na internet stranici.

(4) Operator je dužan da nedostatke u zahtjevu otkloni u roku od deset dana od dana prijema podneska iz stava 3 ovog člana.

Objavljivanje izvještaja

Član 25

(1) Izvještaj o analizi dokumentacije sa predlogom prihoda i cijena Agencija objavljuje na svojoj internet stranici.

(2) Mišljenja i primjedbe na izvještaj iz stava 1 ovog člana, zainteresovana lica mogu dostaviti Agenciji u roku od sedam dana od dana njegovog objavljivanja.

Razmatranje izvještaja

Član 26

(1) Poziv za sjednicu Odbora Agencije dostavlja se podnosiocu zahtjeva najkasnije osam dana prije dana održavanja sjednice.

(2) Obavještenje o održavanju sjednice Odbora Agencije objavljuje se na internet stranici Agencije.

Donošenje odluke

Član 27

(1) Odbor Agencije donosi odluku o utvrđivanju prihoda i dostavlja je podnosiocu zahtjeva.

(2) Odluka iz stava 1 ovog člana objavljuje se u „Službenom listu Crne Gore“ i na internet stranici Agencije.

VI PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 28

(1) Prvi regulatorni period, u skladu sa ovom metodologijom će Agencija utvrditi posebnom odlukom.

(2) Zahtjev za utvrđivanje prihoda i cijena za prvi regulatorni period, operator je dužan da podnese najkasnije 90 dana prije početka regulatornog perioda.

(3) Podatke o energetskim veličinama, ugovoreni kapacitet i ukupna količina gasa za regasifikaciju i isporuku u drugi gasni sistem za utvrđivanje prihoda i cijena za regulatorni period, u slučaju da nisu utvrđene u energetskom bilansu ili postoji značajna razlika između podataka o energetskim

veličinama u energetskom bilansu i zahtjevu, operator je dužan da podnese Agenciji najkasnije tri mjeseca prije početka prvog regulatornog perioda.

Stupanje na snagu

Član 29

Ova metodologija stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 21/

Podgorica, 00.00.2021. godine

Predsjednik Odbora

Branislav Prelević, s.r.

Obrazloženje Metodologije za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje distributivnog sistema gasa

Pravni osnov

Zakonom o energetici, članom 43 stav 1 tačka 1 podtačka 1, propisano je da Agencija utvrđuje metodologiju za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda operatora sistema i cijena, rokova i uslova za korišćenje prenosnih sistema gasa.

Polazne osnove za pripremu akta

Prilikom izrade Predloga ovog akata, uzimajući u obzir činjenicu da Crna Gora još uvijek nema izgrađenu infrastrukturu za gas pa samim tim ni pravnu regulativu, kao značajna pomoć poslužila je regulativa susjednih zemalja Hrvatske, Srbije i Makedonije, s obzirom da su to zemlje u kojima regulacija gasa odavno postoji.

Sadržaj akta

Predlog akta je sistematizovan kroz pet poglavlja, i to:

I Poglavlje – Opšte odrebe, gdje je definisan predmet metodologije i na koga se ona primjenuje. Cijeneći da će se ovom metodologijom prvi put vršiti regulacija gasa u Crnoj Gori izabran je metod regulacije "trošak plus", kako bi se operatoru distributivnog sistema gasa obezbijedila maksimalna visina prihoda za regulatorni period, kroz koji bi bile obezbijeđene cijene koje bi obezbijedile operatoru pokrivanje opravdanih troškova poslovanja, razvoj sistema, kao i bezbjednost rada sistema. Takođe, u ovom poglavlju definisani su i principi na kojima se zasniva ova metodologija, kao i izrazi, među kojima je definisan i regulatorni period, koji predstavlja kalendarsku godinu, odnosno period od 01. januara do 31. decembra. Predložen je izuzetak da regulatorni period može trajati i kraće od kalendarske godine ali samo u slučaju ako operator energetsku djelatnost započinje u godini podnošenja zahtjeva, tako da bi u tom slučaju regulatorni period trajao do kraja kalendarske godine.

II Poglavlje – Regulatorno dozvoljeni prihod, u kojem je dat predlog obračuna regulatorno dozvoljenog prihoda, koji se dobija kao zbir troškova poslovanja za energetsku djelatnost, amortizacije i povrata na sredstva. Izvršena je i podjela troškova poslovanja za energetsku djelatnost na troškove na koje se može uticati, troškove na koje se djelimično može uticati i troškove na koje se ne može uticati, a date su i formule i elementi za njihovo izračunavanje.

Definisan je način obračuna troškova za neenergetske djelatnosti ukoliko subjekat iste ima. Dat je način utvrđivanja amortizacije, kao i formula i elementi za utvrđivanje povrata na sredstva i regulatornu osnovu sredstava. Stopa povrata na kapital je posebno razrađena a predloženo je i rješenje kako bi se ista računala u slučaju da se ne može doći do nekih od elementa koji su dati u predloženoj formuli.

Takođe, definisani su i ostali prihodi kao prihodi koji se mogu pojaviti u redovnom poslovanju i na koji način će se postupati sa njima u slučaju da se pojave.

Ovo poglavlje završava se članom u kojem je definisana raspodjela regulatorno dozvoljenog prihoda. Predloženo je da se regulatorno dozvoljeni prihod sastoji od prihoda koji je jednak varijabilnim godišnjim troškovima koji se ostvaruje kroz tarifni elemenat za varijabilni dio mjesečne naknade obračunat prema količini isporučenog gasa, i prihoda koji je jednak fiksnim godišnjim troškovima koji se ostvaruje kroz tarifni elemenat za fiksni dio mjesečne naknade koji je za određenu kategoriju potrošnje jednak svakog mjeseca u toku godine.

III Poglavlje – Tarife, definiše vrste tarifnih elemenata i dijeli ih na tarifne elemente za varijabilni dio mjesečne naknade koji se obračunava prema količini isporučenog gasa, a namijenjen je pokrivanju varijabilnih troškova distribucije, i tarifni element za fiksni dio mjesečne naknade koji je za određenu kategoriju potrošnje jednak za svaki mjesec u godini, a namijenjen je pokrivanju fiksnih troškova distribucije. Dat je tabelarni prikaz tarifnih elemanata za 12 kategorija potrošnje.

Predložen je način na koji će operator da razvrstava potrošače po kategoriji potrošnje, a to će raditi na osnovu potrošnje gasa tokom prethodne godine, kao i na osnovu kapaciteta priključka. Za nove potrošače to je procjena godišnje potrošnje dok će se za potrošače koji su priključeni tokom prethodnog perioda uzimati procjena za cijelu godinu na osnovu pokazatelja iz prethodnog perioda.

Date su formule za izračunavanje vrijednosti tarifnih elemenata za varijabilni dio mjesečne naknade i fiksni dio varijabilne naknade.

I*V Poglavlje – Postupak utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena*. Dat je način podnošenja zahtjeva i spisak dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev, a takođe je razrađena transparentnost postupka utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena, objavljivanje zahtjeva i izvještaja na internet stranici Agencije, kao i mogućnost davanja mišljenja i primjedbi na iste.

V Poglavlje – Prelazne i završna odredba. U prelaznim odredbama definisano je da će Agencija posebnom odlukom utvrditi prvi regulatorni period, kao i obavezu operatora do kada je dužan da podnese zahtjev za utvrđivanje prihoda i cijena za prvi regulatorni period.

Završnom odredbom definisano je stupanje na snagu metodologije.